

I. ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

Μάθημα Πρώτο: Εισαγωγή

1. Το νόημα της κοινωνιολογικής θεωρίας για τους φοιτητές της Νομικής επιστήμης: το δίκαιο πηγάζει από / και εφαρμόζεται σε κοινωνικές σχέσεις
2. Το επιστημονικό παράδειγμα της κοινωνιολογίας: πολυπαραδειγματικότητα και αναστοχασμός (709,712-713)
3. Οι κοινωνιολογικές σχολές μέσα από την ιστορική διαδρομή της Κοινωνιολογίας
 - Η ανάδυση της βιομηχανικής κοινωνίας : οι θεμελιωτές στην Ευρώπη
 - Μετά τους πολέμους, οικονομική ανάπτυξη και πίστη στην κοινωνική πρόοδο: η αμερικάνικη κοινωνιολογία και η έμφαση στην εμπειρική έρευνα
 - Σύγχρονοι θεωρητικοί προβληματισμοί & θεωρητικές έννοιες αιχμής

Μάθημα Δεύτερο: Ο δομολειτουργισμός, η θεωρία της συναίνεσης & οι θεωρίες της κοινωνικής σύγκρουσης

1. Ο θεμελιωτής: Talcot Parsons (150-166)
2. Η επεξεργασμένη εκδοχή: Robert Merton (166-173)
3. Η κριτική στο λειτουργισμό από τις θεωρίες της κοινωνικής σύγκρουσης:
 - Ralf Dahrendorf: κοινωνικές ομάδες συμφερόντων, σύγκρουση και αλλαγή (183-188)
 - Randall Collins, η συγκρουσιακή θεωρία της διαστρωμάτωσης (190-194)
4. C.Wright Mills: η ριζοσπαστική αμερικάνικη κοινωνιολογία (115-117)

Μάθημα Τρίτο: Η συμβολική διαντίδραση

1. Η Σχολή του Σικάγο: οι κύριοι εκπρόσωπο και οι βασικές θέσεις τους (93-103 & 317-323)
2. George Herbert Mead: Μυαλό, Εαυτός και κοινωνία (309-317)
3. Peter Berger & Thomas Luckmann: Η κοινωνική κατασκευή της πραγματικότητας
4. Erving Goffman: Η παρουσίαση του εαυτού στην καθημερινή ζωή (323-335)

Μάθημα Τέταρτο: Μαρξιστικές θεωρίες

1. Η θεμελίωση του διαλεκτικού υλισμού, η πάλη των τάξεων (52-60) και ο οικονομικός ντετερμινισμός (199-201)
2. Θεωρητικές εκδοχές και έννοιες - κλειδιά:
 - Εγελιανός μαρξισμός: Georg Lucács: Πραγμοποίηση και ταξική συνείδηση (201-204) & Antonio Gramsci: Ηγεμονία και διανοούμενοι (204-205) → Laclau/Mouffe Ηγεμονία και Ριζοσπαστική δημοκρατία (258-259)
 - Δομικός νεομαρξισμός (636-639) : Luis Althusser: οι ιδεολογικοί μηχανισμοί του κράτους & Νίκος Πουλαντζάς: Η σχετική αυτονομία του πολιτικού και του κράτους
3. Νεομαρξική οικονομική κοινωνιολογία (224-234) μονοπώλια, διευθυντική εξουσία, φορντισμός και μεταφορντισμός
4. Ιστορικός μαρξισμός: Immanuel Wallerstein το σύγχρονο παγκόσμιο κοσμοσύστημα (235-241)

Μάθημα Πέμπτο: Η κριτική του νεωτερικού πολιτισμού από τη Σχολή της Φραγκφούρτης και οι σύγχρονες πολιτισμικές θεωρίες

1. Οι άξονες της κριτικής θεωρίας: θετικισμός, τεχνολογία και πολιτισμική βιομηχανία Η έννοια του πολιτισμού & της κουλτούρας (205-211 & 215)
2. Η βιομηχανοποίηση του πολιτισμού και της δημόσιας επικοινωνίας: τα Μ.Μ.Ε. ως φορείς θεσμικής κυριαρχίας
 - C.M. Horkheimer & Theodor Adorno: Η βιομηχανία της μαζικής κουλτούρας
 - Herbert Marcuse: Ο μονοδιάστατος άνθρωπος
 - Jürgen Habermas: Νομιμοποίηση, η δημόσια σφαίρα της επικοινωνίας και η επικοινωνιακή δράση (216-220)
3. Σύγχρονη πολιτισμική κριτική .
 - Frederic Jameson: «Το μεταμοντέρνο ή πολιτισμική λογική του ύστερου καπιταλισμού» (657-663)
 - Jean Baudrillard: Η εποχή της προσομοίωσης και η κατασκευή της υπερπραγματικότητας (663-667)

Μάθημα Έκτο: Δομισμός, μεταδομισμός & θεωρίες δρώντων υποκειμένων

1. Η δομική ανάλυση των κοινωνικών θεσμών και φαινομένων: γλωσσολογία, ανθρωπολογία και σημειολογία (631-636)
2. Μεταδομισμός:
 - Jacques Derrida: Η αποδόμηση του λογοκεντρισμού (636-638)
 - Michel Foucault: Η αρχαιολογία της γνώσης και η γενεαλογία της εξουσίας (639-651)
3. Ωφελισμός και η θεωρία της ορθολογικής επιλογής (380-381 & 416-426)
4. Η θεωρία της συναλλαγής: η μεταφορά της αγοράς (384-392)
5. Η θεωρία των δικτύων (407-416)

Μάθημα Έβδομο: Η σύγχρονη συστημική θεωρία

1. Niklas Luhman: Πολυπλοκότητα, διπλή ενδεχομενικότητα και διακινδύνευση (272-274 & 286-287)
2. Αυτοποιητικά και αυτοαναφορικά συστήματα επικοινωνίας (274-278)
3. Εξέλιξη και διαφοροποίηση των λειτουργικών συστημάτων (280-286 & 287-288)
4. Κριτική (290-291)
5. Το νομικό σύστημα: το δίκαιο ως σύστημα επικοινωνίας και η νομιμοποίηση μέσω της διαδικασίας

Μάθημα Όγδοο: οι σύγχρονες (συναρθρωτικές) θεωρήσεις για τη σχέση της κοινωνικής δομής με τους φορείς κοινωνικής δράσης

1. Anthony Giddens : η θεωρία της δομοποίησης (528-536)
2. Pierre Bourdieu: η θεωρία της πρακτικής -έξη (habitus), κοινωνικό πεδίο, κοινωνική αναπαραγωγή, στρατηγική (536-549)
3. Jürgen Habermas: Ο αποικισμός του βιόκοσμου από το σύστημα (549-556)

Μάθημα Ένατο: Φεμινισμός και Θεωρίες της διαφορετικότητας

1. Η φεμινιστική θεωρία: ορισμός, βασικά ερωτήματα, βασικό επίτευγμα (429-433), βασική διάκριση (βιολογικό και πολιτιστικό φύλο, 439)
2. Το φύλο είναι «δομή», «κοινωνική κατασκευή» ή «επιτέλεση»; (447-453)
3. Ρεύματα της σύγχρονης φεμινιστικής θεωρίας
 - Κοινωνική ανισότητα και φιλελεύθερος φεμινισμός (453-459)
 - Ανδρική κυριαρχία και σωματική βία: ψυχαναλυτικός και ριζοσπαστικός φεμινισμός (459-465)
 - Σχέσεις εξουσίας εντός των καπιταλιστικών δομών: σοσιαλιστικός και υλιστικός φεμινισμός, πολλαπλότητα των διακρίσεων (465-477)
 - Η αποδόμηση του φύλου (479-484)
4. Το φεμινιστικό υπόδειγμα της γνώσης, της διαστρωμάτωσης, της διαμόρφωσης νοήματος και της υποκειμενικότητας (484-496).

Μάθημα Δέκατο: Θεωρίες για την μετανεωτερικότητα

1. Νεωτερικότητα και μετανεωτερικότητα ως υποθέσεις μακροκοινωνικής αλλαγής (565-567 & 652-655)
2. Antony Giddens: Το μεγαθήριο της νεωτερικότητας (568-576)
3. Ulrich Beck: Η κοινωνία της διακινδύνευσης (576-580)
4. Zygmunt Bauman: Το Ολοκαύτωμα παράδειγμα νεωτερικής ορθολογικότητας (580-585)
5. Jürgen Habermas: Το αλυσιτελές έργο της νεωτερικότητας (585-591)
6. Manuel Castels: Πληροφορισμός και κοινωνία του δικτύου (591-596)

Μάθημα Ενδέκατο: Οι διαστάσεις της παγκοσμιοποίησης

1. Antony Giddens, Ulrich Beck & Zygmunt Bauman (600-604)
2. Η Πολιτισμική παγκοσμιοποίηση:
 - Εκδυτικισμός, πολιτισμικές αντιστάσεις ή υβριδισμός και παγκοσμιοτοπικότητα; (605-609 & 615-616)
 - Πολυπολιτισμικότητα και διαπολιτισμική επικοινωνία
 - Τα παγκόσμια «τοπία» του Arjun Appadurai (615-618)
3. Η Οικονομική παγκοσμιοποίηση και οι φορείς της :
 - Leslie Sklair και η διεθνική καπιταλιστική τάξη (618-620)
 - Το αναπτυξιακό υπόδειγμα της παγκοσμιοποίησης και η κρίση του
4. Η Πολιτική παγκοσμιοποίηση:
 - Michael Hardt & Antonio Negri: Η Αυτοκρατορία και το Πλήθος (620-624)
 - James Rosenau: η διακυβέρνηση και η εξασθένιση των εθνικών κρατών (626-629)

Μάθημα Δωδέκατο: Η κοινωνιολογία του χώρου

1. Georg Simmel: Πόλη και Ψυχή.
2. Η Σχολή του Σικάγο και η αστική κοινωνιολογία.
3. Η πολιτική οικονομία των πόλεων: άνιση οικονομική ανάπτυξη και κοινωνικές ανισότητες στις πόλεις
 - Henri Lefevre : Η παραγωγή του χώρου (242-244).
 - David Harvey : Η συμπίεση του χώρου και του χρόνου και η γεωγραφία της δημιουργικής καταστροφής της γης.
4. Saskia Sassen: Η ανάδυση των παγκόσμιων πόλεων. Οι Μητροπόλεις του πλούτου και οι παραγκουπόλεις των αναπτυσσόμενων χωρών.
5. Edward Soja: Μετα-μετροπόλεις (246-247) και ο ρόλος τους στη δημιουργική βιομηχανία και αισθητική παραγωγή.

Μάθημα Δέκατο τρίτο: Η κοινωνιολογική θεωρία και έρευνα στην Ελλάδα

1. Προπολεμική περίοδος: οι πρωτοπόροι
2. Από τον εμφύλιο στη δικτατορία: το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (1968)
3. Μετά τη μεταπολίτευση: θεσμική εγκαθίδρυση, επιστημονικά περιοδικά και κοινωνικές έρευνες.
4. Υπάρχουν γενιές ελλήνων κοινωνιολόγων;
 - '65-'85: Η ελληνική εκδοχή της ιστορικής κοινωνιολογίας και τα ζητήματα του πολιτικού εκσυγχρονισμού της χώρας
 - '90-'00: Η εισαγωγή και η επεξεργασία σύγχρονων και «μεταμοντέρνων» θεωριών
5. Ρεύματα και τάσεις της ελληνικής επιστημονικής κοινότητας τον 21^ο αιώνα

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ritzer, G., *Σύγχρονη κοινωνιολογική θεωρία, Κριτική, Αθήνα, 2012.*

Η εξεταστέα ύλη περιλαμβάνει:

1. Ο δομολειτουργισμός του R.K.Merton και οι κριτικές του δομολειτουργισμού (σ.166-177)
2. Κριτική θεωρία: οι σημαντικότερες συμβολές και οι ιδέες του J.Habermas (σ.211-220)
3. Ιστορικά προσανατολισμένος μαρξισμός: Το σύγχρονο παγκόσμιο σύστημα (σ. 234-241)
4. Νεομαρξική χωρική ανάλυση: η παραγωγή του χώρου (H.Lefevre) και χώροι ελπίδας (D.Harvey) (σ. 242-250&260-261)
5. Ηγεμονία και ριζοσπαστική δημοκρατία (Er.Laclau/ Ch.Mouffe) (σ. 258-261)
6. Η συστημική θεωρία του N.Luhmann (σ.274-291)
7. Η συμβολική διαντίδραση και ο εαυτός στον Er.Goffman (σ. 317-335)
8. Παραδείγματα ενοποίησης (συνάρθρωσης) δομής-δρώντος υποκειμένου: Ant.Giddens, P.Bourdieu & J.Habermas (σ. 529-556)
9. Σύγχρονες θεωρίες της νεωτερικότητας (An.Giddens, Ul.Beck, J.Habermas, M.Castels (σ. 568-596)
10. Θεωρίες της παγκοσμιοποίησης: Ul. Beck, Z.Bauman, Ar.Appadurai, L.Sklair,
11. M.Hardt-Ant.Negri, J.Rosenau (σ.601-609, 615-618, 618-624, 626-629)
12. Μεταδομισμός & οι ιδέες του M. Foucault (σ. 636-651)
13. Μετανεωτερική κοινωνική θεωρία: Fr.Jameson (σ.657-663).

Τα βιογραφικά των κοινωνιολόγων δεν περιλαμβάνονται στην εξεταστέα ύλη.

2. Τάτσης Ν., *Κοινωνιολογία, τ. Α' : Ιστορική Εισαγωγή και Στοχαστικές Θεμελιώσεις, Οδυσσέας, Αθήνα, 1989.*

II. ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ

**ΘΕΜΑ : Ο αστικός χώρος και η κοινωνιολογία του :
οι μορφές χρήσεις του χώρου και ποιος αποφασίζει για αυτές**

ΘΕΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

- Υποβαθμισμένες περιοχές στην πόλη και η ποιοτική ανάπλαση τους.
 - Η Πλάκα (1979): Διαφύλαξη του ιστορικού χαρακτήρα της περιοχής. Προαγωγή της κατοικίας και της ήπιας ψυχαγωγίας.
 - Το Γκάζι (αρχές 2000): Αναδιαμόρφωση του αστικού χώρου προς χρήση της βιομηχανίας διασκέδασης και ως τόπου εγκατάστασης μεσοαστικών στρωμάτων (ως πεδίου συγκρότησης των κοινωνικών τους ταυτοτήτων).
 - Re-think Athens (2012-2013): Μια πρώτη προσπάθεια ανασχεδιασμού του κέντρου της πόλης.
- Κοινωνικά κινήματα πόλης: διεκδικώντας το "δικαίωμα στην πόλη"
 - Διεκδικώντας το δικαίωμα στη μετακίνηση (πεζόδρομοι, ποδηλατόδρομοι)
 - Το δικαίωμα στην κατοικία (Κινήματα ενάντια στις εξώσεις)
 - Η διεκδίκηση των κοινών και η προστασία του δημοσίου χώρου (πράσινοι χώροι/ χώροι πολιτισμού)
- Οι τοίχοι της πόλης ως αμφισβητούμενος χώρος. Η περίπτωση των γκράφιτι.
- Οι νέοι χώροι αναψυχής στην πόλη και οι νέες κοινωνικότητες
 - Πολυχώροι διασκέδασης, μεγάλα εμπορικά κέντρα (mall)
 - Αστικοί χώροι ως ζώνες ψυχαγωγίας (Γκάζι, Ψυρρή).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Οι αναπλάσεις

- Βαΐου, Ντ., Χατζημιχάλης Κ. 2012, «Τα ιστορικά κέντρα των πόλεων και οι αναπλάσεις» στο: Ντ. Βαΐου, Κ. Χατζημιχάλης, *Ο χώρος στην αριστερή σκέψη*, Αθήνα: Νήσος- Ινστιτούτο Νίκος Πουλαντζάς, σελ. 112-116
- Hall, T. 2005, *Αστική Γεωγραφία*, Αθήνα: Κριτική, σελ.149-154 &193-222
- Νικολαΐδου, Σ. 1993, «Η προστασία του σύγχρονου αστικού χώρου», στο: Σ. Νικολαΐδου, *Η κοινωνική οργάνωση του αστικού χώρου*, Αθήνα: Παπαζήσης , σελ.355-375 (Για την Πλάκα)
- Ζήβας, Δ., Α. 2006, *Πλάκα 1973-2003 : Το χρονικό της επέμβασης για την προστασία της παλαιάς πόλεως Αθηνών*, Αθήνα: Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς (Γκάζι- Μεταξουργείο)

6. Αλεξανδρή, Γ. 2013, «Ανιχνεύοντας τις τάσεις "εξευγενισμού" στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας: η περίπτωση του Μεταξουργείου», στο: Θ. Μαλούτας, Γ. Κανδύλης, Μ. Πέτρου, Ν. Σουλιώτης (επιμ.), *Το κέντρο της Αθήνας ως πολιτικό διακύβευμα*, Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών-Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, σελ. 189-210
7. Γιαννακόπουλος, Κ. 2010, «Ένα κενό μέσα στην πόλη: χώρος, διαφορά και ουτοπία στον Κεραμεικό και το Γκάζι», στο: Κ. Γιαννακόπουλος, Γ. Γιαννιτσιώτης (επιμ.) *Αμφισβητούμενοι χώροι στην πόλη. Χωρικές προσεγγίσεις του πολιτισμού*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια- Πανεπιστήμιο Αιγαίου, σελ. 117 – 138
8. Δρίβας, Π. 2013, «Γκάζι: Η ιστορία- η εξέλιξη σε... προορισμό διασκέδασης και οι προβλέψεις του ΓΠΣ», 9-7-2013, διαθέσιμο στο: <http://www.ecozen.gr/perivalon/anaptyksi/item/562-gazi-i-istoria-i-ekseliksi-se-proorismo-diaskedasis-kai-oi-provlepseis-tou-gps>
9. Πάτκα, Θ., Τσίρμπη, Ν. 2014, *Rethinking Re-think Athens*, Διπλωματική εργασία, Αθήνα: ΕΜΠ, διαθέσιμο σε: http://www.greekarchitects.gr/site_parts/doc_files/144.14.11.pdf
10. Σταυρίδης, Στ. 2010, «Οι δρόμοι της μεγαλούπολης ως "αμφισβητούμενοι χώροι"» στο: Κ. Γιαννακόπουλος, Γ. Γιαννιτσιώτης (επιμ.) *όπ.π.*, σελ. 59-

Κοινωνικά κινήματα για τη πόλη

1. Βαΐου, Ντ., Χατζημιχάλης, Κ. 2012, «Για τα κοινωνικά κινήματα πόλης των δεκαετιών 1960 και 1970» & «Για τα νέα κοινωνικά κινήματα χώρου» στο: Ντ. Βαΐου, Κ. Χατζημιχάλης *όπ.π.*, σελ. 70-77 & 223-240
2. Καβουλάκος, Κ., Ι. 2013, «Κινήματα και δημόσιοι χώροι στην Αθήνα: χώροι ελευθερίας, χώροι δημοκρατίας, χώροι κυριαρχίας στο: Θ. Μαλούτας, Γ. Κανδύλης, Μ. Πέτρου, Ν. Σουλιώτης (επιμ.) *όπ.π.*, σελ. 237-256
3. Λεφέβρ, Αν. 2006, *Το δικαίωμα στην Πόλη*, Αθήνα: Κουκίδα
4. Νικολαΐδου, Σ. 1993, «Η επανάκτηση του αστικού χώρου» στο: Σ. Νικολαΐδου *όπ.π.*, σελ.375-384
5. Χάρβεϊ, Ντ. 2012, *Εξεγερμένες πόλεις*, Αθήνα: ΚΨΜ

Ο πολιτισμός του αστικού χώρου

1. Καραθανάσης, Π. 2010, «Οι τοίχοι της πόλης ως "αμφισβητούμενοι χώροι": Αισθητική και αστικό τοπίο στην Αθήνα» στο: Κ. Γιαννακόπουλος, Γ. Γιαννιτσιώτης (επιμ.) *όπ.π.*, σελ. 315-348
2. Λάλλας, Δ., 2012, *Στον Μικρόκοσμο του Mall*, Θεσσαλονίκη: Νησίδες
3. Σουλιώτης, Ν. 2013, «Συμβολική οικονομία στο κέντρο της Αθήνας: αποτίμηση και προοπτικές για μια νέα αστική πολιτική» στο: Θ. Μαλούτας, Γ. Κανδύλης, Μ. Πέτρου, Ν. Σουλιώτης (επιμ.), *όπ.π.*, σελ. 91-117

